

آبونه شرائطی : هریر ایچون
سنه لکی (۲۷۵) آلتی آیلغی
(۱۵۰) ممالک اجنیه ایچون
سنه لکی ۳۲۵ غروشدر .

نسخه سی • غروشدر .
ایکی نسخه برآراده
(۱۰) غروشدر
سنه لکی ۵۲ عدددر .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده
رشید افندی خائنده

اخطارات
آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع المنونیه
قبول اولتور . درج ایدلمه یین
یازیلر اعاده اولتماز .

والله یهدی من یشاءالی صراط مستقیم

باش محرد
محمد عاکف

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

الکتابخانه

سیر ۱۳۳۰

آدره من تبدیلنده ایریجه
• غروش کوندرملیدر .

مکتوبلرک امضالری واضح
و اولوناقلی اولسی و آبونه
سره نومروسنی محتوی
بولونمسی لازمدر

ممالک اجنیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرسلرینک
فرانسیزجه یازلمسی رجا اولتور .

پاره کوندردلیکی زمان نهیه
داثر اولدینی بیلدیرلمسی
رجا اولتور

۲ - بونلر اوزرنده تطبیقات ریاضیه دن مستنتج حسابات .

۳ - نظریات و فرضیات سازجه .

بونلردن ایلك ایکیسی قطعیات و اوچنجیسی احتمالیات جمله سندن عد اولمشدر . چونکه مبدأ اولان مشاهدات و رصدات تجربه لری درجه لرینه کوره یقینیات واقعه دن اولدقلری کی ، تطبیقات ریاضیه دن مستنتج قوانین ضروریه ده بو واقعاتک اوصافیه مشروط اولدقلرندن ضروریات مشروطه جمله سندنر . بناء علیه حساب فلکی ، حساب نظری مسائلی کی ضروریات مطلقه دن ذکل ، ضروریات مشروطه دن اوله رق حائر قطعیت صایر لرلر . نظریات و فرضیات محضیه کلنجه بونلر هر زمان قابل مناقشه ظنیات حدودینی تجاوز ایده مزلر .

شبه سز ترقیات قیه بو مراتب ثلثه اوزرینه تعدیلات اجرا ایتمش و ایده جکدر . فقط بو تصنیف^۱ ظن ایده رم ، هیچ بر زمان ابطال اولنمه جقدر .

لکن رؤیت هلال مسئله سی حقننده کی حکم فقهی حکم هیئیک قطعیتی اساسه کوره جریان ایتمش بر حکم اولدینی شایان اخطاردر . چونکه بو صورت ، اقصر طریق قدر . بوندن دولای فرض بیوردیفکنز عدم اعتماد نقطه نظری مسئله نکل حل فقهی سنده اصلا مؤثر اولیه جقدر . حتی مسئله یی قطعیت حساب اوزرینه حل ایتک آرزوسنی کوسترن سبکی وامثالی ذوات بونک ایچون موفق اوله مامشدر . بناء علیه بو کون اولیه بر فرضیه یه بناء مطالعه ایتک هم محذوری ، هم فائده سزدر . محذوریدر : چونکه علوم مثبتیه ایله علم دین آرا سنده بر منافسه شبهه سی اویندیرمقدن خالی قالماز . غیر مفیددر : چونکه انکار ایدله یین بر حقیقتی یکیدن اثباته چالشمق تحصیل حاصل اولدینی کی اثبات تقدیر ننده باشقه مناطه استناد ایدن حکم فقهی یی اصلا متأثر ایده میه جکدر . بو طبقی مقامنده طوران بر کیمسه یی دوشورمک ایچون آلتنده کی استاذ کاهنه طوقوعه دن اوزرنده کی برده یی آلیورمکه بکزه یه جکدر . بوندن باشقه کمال صلاحیتله تلقین بیوره بیله جککنز اعتماد جدیدک بیکانه مؤبدی تجربه اوله جقدر . حال بوکه وقوع رؤیت حقننده ویره جککنز حکم لری بال تجربه تأیید اولنمه بیله جکی و وقوع ایله امکان دخی تأید ایتمش بولنه جنی ایچون امکان رؤیت حقننده کی حکم لری کزده بو اعتمادی آرزو ایتدیکنز قدر تلقین و تعمیم ایده بیلمک قدرت قیه کزدن منتظر و مسلمدر . لکن امتناع رؤیت کلنجه مع التأسف اولیه اولیه جقدر . چونکه امتناع حکمی بردانه جک اولسون تجربه مثالیله تأییدیه امکان بوله میه جفسکنز . زیرا امتناع ، ضرورت عدم دیمکدر . عدمک موضوع تجربه اوله میه جنی دوشونولورسنه ضرورت عدمک موضوع تجربه اوله میه جنی بالمسئوله آکلاشیلیر . عدم ، موضوع تجربه اولماز . چونکه تجربه نکل مبدئی مشاهده در . عدم ایسه مشاهده ایله دکل ، عدم مشاهده

ایله ادراک اولنور . بناء علیه حکم عدم ساده جیه بر حکم عقیددن عبارتدر . ضرورت عدم دیمک اولان امتناع حکمی ایسه آنجق تناقضدن مستفاددر و بالکنز منطق صوری قانونرینه تابعدر . اوت عدم مشاهده یه مستند اولدینی ایچون مشاهده دن اخذی قابل اولمیان عدم وقوع حکمی حسابدن استخراج ایده بیلیرسکنز . فقط بونی هیچ بر زمان تجربه یه اضافله تأییدیه موفق اوله مازسکنز . حتی مقتضای حساب کوره نه بن ، نه سز ، مشاهده ایده میه جکزه ، تکرر مشاهده دیمک اولان تجربه یی پایه بیلمک امکانز بولونسون . عدم وقوع حکمی بوله اولورسه آرتق امتناع حکمی تصور بیوریککنز . امتناع حکمی تجربه یه اضافه ایدیلیرسه بتون کشفیات جدیدیه مقدماتی منع اولوق لازم کله جک . حال بوکه تمتع اولسه ایدی واقع اوله مازدی . مع مافیه هر نه اولورسه اولسون عدم ، تجربه ایله تأیید اولنمه میه جفندن ، بز ترقیات قیه دن بالکنز امکان و وقوع حکم لری بکلر ز . تجربی فن بزم امتناع قناعت لر منزی دکل ، دائما امکان قناعت لر منزی تزید و تقویه ایدر . حتی دییه بیلمیم که بالکنز تجربی قنده هیچ بر امتناع حکمی یوقدر ، بلکه ضرورت حکمی ده یوقدر . چونکه هبسی واقعی حکم لردر ، آتی و (آپوسته ریوری) در .

المالینی صمدی

یکی علم کلام

یکی علم کلامه لزوم واری ؟ یوقی ؟

دارالقنون مدرس لرندن فاضل محترم از میرلی اسماعیل حتی بک حضرت لری کچلرده (یکی علم کلام) اسمنده بر اثر تألیف ایدرک بونک برنجی جزئی طبع و نشر ایشدی . بز ، بو اثرک هیئت حاضره یه کوره مسائل اعتقادی یی مدافعه ایدوب ایده میه جکندن بحث ایده جک دکلز ، عقائد اهل سنتی خللدن وقایه مقصدینی تأمین ایلان علم کلام حقننده استاد شهر شیخ محسن فانی الظاهری حضرت لری طرفندن سبیل الرشاد مجموعه سنک ۱۶ مابس ۲۹ نوموز ۳۳۹ تاریخلی نسخه لرنده نشر ایدیلان مقاله یه دائر بعض ملاحظات علمییه عرضیه اکتفا ایده جکنز . یکی علم کلامه احتیاج و ارمیدر ، یوقیدر ؟ مسئله سی میدان چیقنجه هیچ بر مسلم متفکرک بو موضوع ایله ذهنأ علاقه دار اولماسی ممکن دکدر . اسماعیل حتی بک « خصم ده کیشدیکه ، طرز مدافعه نکلده ده کیشسی ، بناء علیه علماء اسلامک اوکا کوره استحضارات علمییه بولنه رق یکی بر جبهه مدافعه کشاد ایتسی لازم کور . » دیدکلری کی صاحب مقاله شیخ محسن فانی حضرت لری : « علم کلامک اساسی فلسفه یونانیه در . هجازک تفوق دینیسی احما مقصدیله بر خلیفه عباسی ، کتب فلسفه یی عرب لسانه ترجمه ایتدیرمش ،

و بحال عربله قارشی فرصت بکلین ایران ملتپرورلینک احکام دینیه بی تأویلدن تأویله اوغرا تمسسه بر زمین جریان احداث ایشدر . اسلامیتک فلسفه دن اساساً استفاده سی اولدینی کی شیمدیکی فلسفه غرب ایله ده محتاج تأیید اوله جق بر عقیده سی یوقدر ، یکی علم کلام نامیله اسکی اختلافلی اتفاق واتحاده الکیزاده محتاج اولدینمز شوزمانده یکیدن جانلاندیرمه لزوم یوقدر . مقصد کینجلیکی اسلامیه ارجاع ایسه ، بو ، دوغریدن دوغری به صیانت دینه وسلامت وطنه متملق بر مسئله در ، بناء علیه کنجلیزمه لازم اولان شی ، کتاب وسنته مستند بر علم حالدر ، چونکه سمعه مستند اولان احکام دینک مناقشه سی وبالدر ، عقله معارض کورینان تفکک تأویلی ایسه ، دینی تأیید دکل ، بلکه تجاوزدر . « دیورلر .

شو ایکی نقطه نظرک اهمیت نا قابل انکار بر وضوح ایله معین در . قویاً ظن اییدیورمه که شیخ حضرتلری (بر خلیفه عباسی) تعبیریه مأمونی قصد اییدیورلر ، چونکه کتب فلسفه الکیزاده مأمون زماننده لسان عربیه ترجمه ایلدی . ترجمه ایچون مأمونک اوچوز بیک دینار مصرف اختیار ایتدیکی مریدر . کنیدیسی دخی معتزله دن ایدی ؛ مسلم وغیر مسلم علمای زمانی سراینه طویلار ، جریان ایدن مناقشه لره بالذات اشتراک ایدردی . مأمونک بو ذوق علم و عرفانی هیچ بر وقت اسلامیق تفرقه یه دویشورمک مقصدنده بولدیغنه دلیل اتحاد ایله من . فلسفه مرقی اسلامده امویلر زمانده باشلامش ، مؤسس حکومت عباسیه ابو جعفر منصوره کچرک هارون رشید ، مأمون زماننده توسع ایتمش ، بو وسعت معتصم ، واثق ، متوکل زمانلرینه قدر امتداد ایشدر .

منصور خلیفه اولنجه ، بالطبع تبعه غیر مسلمه نیک رهایین و عاماسیله اختلاط ایتدی . ملل سائرده موجود علوم و صنایعه عائد بعض شیلر ایشیده رک اولرک کندی مالمکنده دخی نشر و تمیمینه بر شوق وهوس حاصل ایتمش ، ملک رومه سفیر کوندره رک (کتاب اقلیدیس) ایله بعض کتب طبییاتک بالترجمه ارسالی التماس ایشدی . کتب مذکوره حقنده ابن ندیمده ایضاحات بوله بیلیرز . بو ترجمه لر کلوبده مندرجات مفیده سی کورولنجه ، علمای اسلام طرفدن علوم حکمییه عائد آثارک دخی جنبه لزوم کوسترلمش ، وشو صورتله آثار اجنبیه حقنده باش کوسترن مرقی کیتدیجه ایلیله به رک مأمون زماننده بوتون کتب یونانیه و ایرانیه وهندیه عرب لساننه نقل ایدلمشدی . علماء اسلام بونلرک مطالعه سیله اکتفا ایتدی ، بر مدت صکره تدقیقاتده کیریشه رک مسالک فلاسفه نیک سقطی صاغلامندن تفریق ایتمش ، وبونلری احکام دینیه مقیاساتیه تمیزیه تمیزیه اسلامیه مخصوص بر شکه افراغ ایشدی . کتب مذکوره نیک ترجمه سندن اول روح اسلامیتدن ایرلمش اولان فرق ضاله علمای دخی کندی معتقداتی بو کتابلردن اقتباس ایتدیگری اساسلره بناء ایدرک علماء اهل سنتله خیلی اوغراشدیلر . فقط متکلمین اهل سنت فلسفه یونانیه پی ، صوفیه

اهل سنت دخی فلسفه ایرانیه وهندیه بی فرق ضاله کی تحصنکاه دکل ؛ ابن خلدونک دیدیکی کی (رد وقبول خصوصنده نشانکاه اختصاص اتحاد) ایلدیلر ، تقیدات علمییه نیک توحی سایه سنده بغداد منار معارف وجاذبه مرکز عالم اولمش ، ومحضانور ساطع محمدی افکار باطله وظنون حاطله سد لری خرد و خاش ایدرک بر طرفدن عراق ، هندوچینه دوغری اوزانوب کیندیکی کی ، شمالی آفریقا طریقله ده اوروپانک قلبکانه قور پرتونار معرفت اولمقدن کبری دور مامشدی . فلسفه نیک بذاتها بر مضرتی اولسیدی ، اسلامیت عقله حیرت ویرن او سرعتله انتشار ایله بیلیرمی ایدی ؛ اوروپا بیله فلسفه بی اسلام ماکنه سندن کچرک تمیزلندکن صکره آلدینی زمان یوکسلمش ، بالاخره دوغریدن دوغری به آلمغه باشلادینی زماندینبری اسکی سوبه سی ضایع ایتمشدر . غرب و شرقده ، بالخاصه غربده مزاحم حیاتی تشدید ایدن عواملک الکیه می بودر . غربک بو ایله قوتی چوغالمش ، فقط قیمتی آزالمشدر . علمک دین ایله برابر یورومی ، ایکسینک آت باشی بلکده ایله ره سی ایجاب ایدرک ، حقیقی اساسلر اوزرینه بر مدنیت تأسس ایله بیلین . انجق حقیقی بر دیندن حقیقی بر مدنیت چیقار . اوروپاده دینک ، مقدرات علمییه بی اداره ایله جک بر حالده اولمادینی هر کس بیلیر . فقط اساسات اسلامییه مستند بر مدنیت فاضله نیک تأسس ایله جکی کیمسه به مجهول دکلدر . منصور ، طبییاته عائد کتب تعلیمییه بی ایکنجی عصر هجری ده جلب ایتمش اولدینی حالده ۱۶۲۹ سنه میلادیه سنده (طبیعتله محاوره) کتابی یازان بر ایتالیالی طبیعتدن بحث ایتمش اولمق کنایه لره اعدام و فلسفه نیک منی ایچون دین نامه شدتلی مقررات اتحاد ایدلدی . روح ، حقدن کلوب بر کون اولوب ده حقه کیده جکنی سویلیان (سرود) خفیف بر آتش اوزرنده یواش یواش پیشیریلیرجه نه احراق ایدلمش اولدینی ، ارضک کرویتی ۱۵۴۳ ده کشف ایدن (قورینق) ک رفض والحاد ایله محکوم اولدینی ، کونشک اطرافنده دوندیکنی میدانه قویان (غالبه) نیک جکدیکی اشکنجه لری ، ابن رشد فلسفه بی او قویانلرک نه عذابلره اوغرا دلدینی کندیگری حکایه اییدیور . ۱۴۸۱ دن ۱۸۰۸ تاریخنه قدر ایکوز بیکی احراقاً اعدام ایدلمک اوزره اوچوز قرق بیک اهل علمک اعتقاد سزلقدن دولای محکوم ایدلمش اولدینی ینه کندیگری یازیور . عباسیلرده می ، اصحاب رفض والحادی بویله یاملی ایدی ؛ یامدیله ، چونکه یابه مزاردی . بونی یابه بیلیمک ایچون نه قدر ، آیات امتنان واستدلال وار ایسه جمله سی قرآن دن چیقارملری لازم کلیردی . فلاسفه نیک خرافانه قارشی ، یالکنز بر سلاحلری وار ایدی که اوده مناظره کلامیه ایدی . تفکر خاقته مأمور اولان بر ملت ارباب علمه ال دو قاندره بیلیرمی ؛ اگر بویله اولسیدی اسلامیتک بعض مفتریلرک دیدیکی کی ، سلاح قوتیله انتشار ایتمش اولمسنه قائل اولمقلغمز

بوکامحتاج دکدر . هر بلدهده ، فروع دینه مطلع اولان قهها ویا اطبا کبی ، اصطلاحات نظریه بی بیلن بزاتک بولنسی کافیدر ، دلائل نظریه بی بیلک اسلامیه مانع دکدر . عوام کتابی ظاهرندن بیلیر . بویله اولمسیدی ، قبل النظر مسلمان اولانلره اسلام نامی ویریله مزیدی . عوام بیلیرکه قرآن کیمسه نك معارضهیه مقتدر اولدینی برجت السیهدر . بو عقیدهده بر دلیل عقلی قوتی تشکل ایدر . انسان عقلک نوریله یالکنز بعض شیلری کوره بیلیر ، فقط ایمان بر نور معنویدرکه ، اونور ایله هرشی کورینور ، علمک الک اعلا مرتبهسیده ، بو علم باللهدر .

ظن ایدیورم که ، شیخ محسن فانی الظاهری بک افندیده قسماً بومسلکی تعقیب ایدیورلر .

مسئله بی برده کنجلیرمزک بر طرفدن دینه ایصنیدرلسنی ، دیگر طرفدن حس تجدد لرینک تطمینی ، وشو صورتله حیات فکریه و اخلاقیه لرینک تنبیه و تنمیه سی ، بالنتیجه قوه معنویه لرینک تقویه سی جهنندن محاکمه ایدلم . بونلره هر حالده عوام ناسی نظریه باقیله مز . چونکه بونلر هر شیئی سببیه تصور ایتدیرن برمسلك تحصیلده بولنیورلر ، هر شیئی علتیه اکلامق ایسته یورلر . هیج علتسز معلول اولورمی ؟ علتسز معلول آرامق ، وجودسز موجود آرامقه بکزر دکلی ؟ . . .

علم کلامدن هیج برشی او قوتیهلم دینیه مز . بر دین یوقدرکه مدافعهدن مستغنی اولسون . اسکی علم کلام کافیدر دینلیرسه بوده دوغری دکدر ، چونکه اسماعیل حتی بکک دیندیک کی برچوق خصم لریمز ثولش ، بعضیسیده قوت بولمشدر .

قرآن ناصل کندندن اول کلتش اولان کتب منزله نك بعض احکامی عیناً ، بعض احکامی تعدیلاً تصدیق ایش ، زماناً حکمت موجودتی قالمایان برقم احکامی ده فیسخ ایله ش ایسه ، بزده علوم عصریه ایجابانه کوره اسلامیتک علویتی مدرک بر ذهنیت علمیه حصوله خدمت ایدجک اولر وجوده کتورملی بزکه ، اوروبانک بیطرف محافل علمیه سیله ده تأمین مناسباته مساعد بر زمین احضار ایش اولهلم . چونکه اونلرله ده ، مشترکاً مدافعهیه مجبور اولدیغمز برطاقم مسئلهلر قارشوسنده بولنیورلر .

بونلرک هبسنی بر طرفه قویالم . لایقیدرکه ، کنجلیرمز محضا تعلیمسزک یوزندن دینلری اجنیلردن او کریمک مجبوریتنده قالسونلر ، یاخود بسبتون دینسز اولسونلر ؟ . . . تدریسات دینیه پروغراهمز عصر حاضرک احتیاجیه متناسب بر تربیه دینیه و اخلاقیه ، ویره بیلجک ماهیتده اولمادیغنی هر کس بیلور . بومهم ایشک جدی و اساسی معلوماته استناد ایدلکسزین یا بیله میه جفی ده کیمسه به مجهول دکدر . بوتون شو ملاحظه لره رغماً ، بویله صیقیتیلی ایشلره کیرشه جک آدم لریمز یوقدر دینیه مزسه ده ، اسکی زمان فضیلتلردن عد ایدنلرده چوقدر .

احمد نظیف

ایجاب ایدر . قورقویه استناد ایدن بر دین نه قدر یشایه بیلیر ؟ قورقو اوزته دن قالفار قالفمز ارتداد باشلار ، باخصوص اهل کتاب ، یالکنز مجادله حسنه ایله دعوته مأمورز . مجادله کلامیه دینیلن شی ده بوندن بشقه برشی میدر ؟ مکالمهیه محتاج بر علمه (علم کلام) دینلمسند بر ضرر تصور ایدیله مز . هانکی علم واردرکه : تکلمه محتاج اولسون ؟ کلام ، عادتاً (منطق) دیمکدر ، نطق ایسه یالکنز تکلم دکل ، ادراک معناسنده کلیر . بو اعتبار ایله (علم کلام) ، علم ادراک معانی مدلولیدهده استعمال ایدیله بیلیر . انسان ایله صنوف حیوانات ارسندکی حدود ذاتیهده باشقه درلو تمیز اوله بیلیرمی ؟ . . صاحب هجت بالفه بیله ، وحدانیتی دلیل تحصیلیه استناد ایتدیرمشدر . (لوکان فیها آلهة الا الله لقسدنا) فی الحقیقه خلفای عباسیهده عصیت هر یه بی قیرمق و کبری واردی . فقط بو مقصد هیج بر زمان اسلامیتک علیهنده بر معنا ایله تفسیر ایدیله مز . دوشونملی ، برقم ممالکنک حدودی سورچین دن یمنه قدر امتداد ایدیور ایدی . بوقدر وسعت مالک اولان حکومتک بیکلرجه علما و حکماسی و ارایدی . باخصوص بونلردن غیر مسلملر دائماً کندی منسوب اولدقلری ملنلرک مدنیت سابقه سیله افتخار ایدوب دوریورلر ایدی . بونلری کندی سلاحلریله التزام ایتک ، علوم و صنایع جه وجوه احتیاجی نظر دفته آلق اقتضا ایتزمی ایدی ؟ بوقدر اقوامک بشقه درلو بر مرکز مشترک اطرافه طویلانیسی قابلمیدی ؟ امویلرک عددی یوزلرجه ملیون نفوس مسالمة غیر هر یه به عصیتله تحکم ایتسنه ، بونلره (موالی) نامیه کوله معامله سی یا یمنه حکمت و سیاست اسلامیه نك تحملی و ارمی ایدی ؟ . . .

واقعا بت پرستلرک مسلمان اولقدن ، یاخو اسارتی قبول ایتمکدن بشقه نچاره لری یوقدی . حق جناب حسانده :

ونحن ضربنا الناس حتی تابوا
على دینه بالرغبات الصوارم

دیش ، فقط اهل کتاب حقنده [لا اکره فی الدین] آیت جلیله سی نازل اولتجه ایشلر ده کیشمش . اونلر جزیه ویردیلر ، ارتق موعظه و مجادله حسنه دن بشقه الله تطبیق ایدیله جک بر دستور یوقدی . محی الدین عربی حضرتلری دییورکه :

انسانه علم ایکی یولدن کلیر : الهام - استدلال . بن علم کلامه سوء نظر دن الله صیقنورم . بو علمک علماسی ، علم مذ کوری کندی نفسلریچون او کرمدیلر . الله تعالی حضرتلری ، صفات سبحانیه سی ، صدق و صحت رسالتی انکار ایدنلری الزام ایچون او کرندیلر . حدوث عالی ، قدری ، مادی اثبات ایچون بو علمی تعلیم و تدوین ایدیلر . اعتقاد ناسی تشوشدن وقایه ایچون وجوده کلن بو علمده کی ادله عقایه ، معجزه انبیایه بکزر . خصمه قارشو استعمالی لازمکن و سائطک اسلمی ادلهدر . ادله برنده اسلحه استعمال ایدیلیرسه ، منکرین خوف ایچنده قالیر . خوف ایسه ، اونلری نفاقه دعوت ایدر . شو قدرکه ، هر کسک بو علمی بیلسی ایجاب ایتز ، چوغی